

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (prvi senat)

z dne 14. januarja 2015*

„Predhodno odločanje — Pridružitveni sporazum EGS-Turčija — Socialna varnost delavcev migrantov — Odprava pogoja stalnega prebivališča — Dodatek, dodeljen na podlagi nacionalne zakonodaje — Pogoj stalnega prebivališča — Uporaba za nekdanje turške delavce — Turški državljani, ki so pridobili državljanstvo države članice gostiteljice“

V zadevi C-171/13,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je na podlagi člena 267 PDEU vložilo Centrale Raad van Beroep (Nizozemska) z odločbo z dne 2. aprila 2013, ki je prispela na Sodišče 8. aprila 2013, v postopku

Raad van bestuur van het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen (Uwv)

proti

M. S. Demirciju,

D. Cetinu,

A. I. Önderju,

R. Keskinu,

M. Tüleju,

A. Taskinu,

SODIŠČE (prvi senat),

v sestavi A. Tizzano, predsednik senata, S. Rodin, A. Borg Barthet, E. Levits (poročevalec), sodniki, in M. Berger, sodnica,

generalni pravobranilec: N. Wahl,

sodna tajnica: M. Ferreira, glavna administratorica,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 14. maja 2014,

* Jezik postopka: nizozemščina.

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za Raad van bestuur van het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen (Uwv) I. Eijkhout, agentka,
- za M. S. Demircija F. Kiliç, odvetnik,
- za D. Cetina in A. I. Önderja N. Türkkol, odvetnik,
- za R. Keskina D. Schaap, odvetnik,
- za nizozemsko vlado J. Langer, M. Bulterman in B. Koopman, agenti,
- za Komisijo Evropskih skupnosti M. van Beek, agent,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 10. julija 2014

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 6 Sklepa št. 3/80 Pridružitvenega sveta z dne 19. septembra 1980 o uporabi sistemov socialne varnosti držav članic Evropskih skupnosti za turške delavce in njihove družinske člane (UL 1983, C 110, str. 60), v povezavi s členom 59 Dodatnega protokola, ki je bil podpisan 23. novembra 1970 v Bruslju in je bil v imenu Skupnosti sklenjen, odobren in potrjen z Uredbo Sveta (EGS) št. 2760/72 z dne 19. decembra 1972 (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 11, zvezek 11, str. 41, v nadaljevanju: Dodatni protokol). Pridružitveni svet je bil ustanovljen s Sporazumom o pridružitvi med Evropsko gospodarsko skupnostjo in Turčijo, ki so ga Republika Turčija na eni strani in države članice EGS ter Skupnost na drugi strani podpisale v Ankari 12. septembra 1963 in je bil v imenu Skupnosti sklenjen, odobren in potrjen s Sklepom Sveta z dne 23. decembra 1963 (64/732/EGS) ((UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 11, zvezek 11 str. 10, v nadaljevanju: Sporazum o pridružitvi).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med Raad van bestuur van het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen (upravni odbor zavoda za upravljanje zavarovanj za zaposlene osebe, v nadaljevanju: Uwv) in nekdanjimi turškimi delavci migranti, ki so pridobili nizozemsko državljanstvo, in sicer zaradi odločbe Uwv, da jim postopno odvzame dodatek k njihovi pokojnini za trajno nezmožnost za delo, ker so svoj kraj stalnega prebivališča prenesli iz Nizozemske v Turčijo.

Pravni okvir

Pravo Unije

Pridružitveni sporazum

- 3 Na podlagi člena 12 Pridružitvenega sporazuma:

„Pogodbene stranki soglašata, da se bosta zgledovali po členih [39 ES], [40 ES] in [41 ES], da bi postopoma uresničili prosto gibanje delavcev med njima.“

Dodatni protokol

- 4 Dodatni protokol, ki je v skladu s členom 62 sestavni del Pridružitvenega sporazuma, v členu 1 določa pogoje, režime in časovni raspored za izvajanje prehodnega obdobja iz člena 4 omenjenega sporazuma.
- 5 Dodatni protokol vsebuje naslov II „Gibanje oseb in storitev“, katerega Poglavlje I se nanaša na „[d]elavce“.
- 6 Člen 36 Dodatnega protokola, ki je del tega poglavja I, določa, da se prosto gibanje delavcev med državami članicami Skupnosti in Turčijo uresniči postopno v skladu z načeli, navedenimi v členu 12 Sporazuma o pridružitvi, med koncem dvanajstega in koncem dvaindvajsetega leta po začetku veljavnosti navedenega sporazuma in da o načinih izvajanja, potrebnih v ta namen, odloči Pridružitveni svet.

- 7 Člen 39 Dodatnega protokola določa:

„1. Pridružitveni svet pred iztekom prvega leta po začetku veljavnosti tega protokola sprejme ukrepe socialne varnosti za delavce turške narodnosti, ki se gibljejo v Skupnosti, in za njihove družinske člane, ki prebivajo v Skupnosti.

2. Te določbe morajo delavcem turške narodnosti v skladu z režimom, ki bo določen, omogočiti seštevaje zavarovalnih obdobj ali obdobj zaposlitve v posameznih državah članicah za pridobitev starostne pokojnine, nadomestil za primer smrti in invalidskih pokojnin ter zdravstvene storitve za delavce in njihove družine, ki prebivajo v Skupnosti. Ti ukrepi držav članic ne zavezujejo, da upoštevajo obdobja, dopoljena v Turčiji.

3. Navedeni ukrepi morajo zagotoviti, da se izplačajo družinski dodatki, če delavčeva družina prebiva v Skupnosti.

4. Omogočati morajo, da se v Turčijo prenesejo starostne pokojnine, nadomestila za primer smrti in invalidske pokojnine, pridobljene v skladu z ukrepi, sprejetimi po odstavku 2.

5. Ukrepi, predvideni v tem členu, ne vplivajo na pravice in obveznosti, ki izhajajo iz dvostranskih sporazumov, sklenjenih med Turčijo in državami članicami Skupnosti, če ti sporazumi zagotavljajo ugodnejše režime za turške državljane.“

- 8 Člen 59 Dodatnega protokola določa:

„Turčija na področjih, ki jih pokriva ta protokol, ni deležna obravnave, ki je bolj ugodna od tiste, ki jo države članice zagotavljajo druga drugi po [Pogodbi ES].“

Sklep št. 1/80

- 9 Sklep Pridružitvenega sveta št. 1/80 z dne 19. septembra 1980 o razvoju pridružitve (v nadaljevanju: Sklep št. 1/80), v členu 6(1) določa:

„Razen v primerih, določenih s členom 7, ki ureja prost dostop do zaposlitve članov njegove družine, ima turški delavec, ki je vključen v zakoniti trg dela v državi članici:

- po enem letu, odkar je v tej državi članici zakonito zaposlen, pravico, da se mu podaljša delovno dovoljenje pri istem delodajalcu, če razpolaga z delovnim mestom;

- po preteku treh let, odkar je v tej državi članici zakonito zaposlen, in ob pogoju, da imajo delavci iz držav članic Skupnosti pri tem prednost, pravico, da pri delodajalcu, ki ga sam izbere, sprejme delovno mesto v enakovrstnem poklicu, ponujeno pod običajnimi pogoji in prijavljeno pri službah za zaposlovanje v tej državi članici;
- po preteku štirih let, odkar je zakonito zaposlen, v tej državi članici pridobi pravico do prostega dostopa do katerekoli zaposlitve po svoji izbiri.“

10 Člen 7 Sklepa št. 1/80 določa:

„Družinski člani turškega delavca, vključenega v zakoniti trg dela države članice, ki so pridobili dovoljenje, da se mu pridružijo:

- imajo – s pridržkom, da imajo državljani iz držav članic Skupnosti pri tem prednost – pravico sprejeti vsako ponujeno zaposlitev, če v tej državi članici zakonito prebivajo vsaj tri leta;
- pridobijo pravico do prostega dostopa do zaposlitve, ki jo sami izberejo, če v tej državi članici zakonito prebivajo vsaj pet let.“

Sklep št. 3/80

11 Sklep št. 3/80, ki ga je Pridružitveni svet sprejel na podlagi člena 39 Dodatnega protokola, je namenjen usklajevanju sistemov socialne varnosti držav članic, da bi bili lahko turški delavci, ki so ali so bili zaposleni v eni ali več državah članicah Skupnosti, in njihovi družinski člani in preživele osebe, upravičeni do dajatev na tradicionalnih področjih socialne varnosti.

12 Člen 2 Sklepa št. 3/80, naslovljen „Osebna veljavnost“, določa:

„Ta odločba se uporablja:

- za delavce, za katere velja ali je veljala zakonodaja ene ali več držav članic in ki so državljani Turčije,
- za družinske člane teh delavcev, ki prebivajo na ozemlju ene od držav članic,
- za preživele družinske člane teh delavcev.“

13 Člen 3(1) Sklepa št. 3/80, naslovljen „Enako obravnavanje“, ki povzema določbo člena 3(1) Uredbe Sveta (EGS) št. 1408/71 z dne 14. junija 1971 o uporabi sistemov socialne varnosti za zaposlene osebe in njihove družinske člane, ki se gibljejo v Skupnosti, v različici po spremembi in posodobitvi z Uredbo Sveta (ES) št. 118/97 z dne 2. decembra 1996 (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 5, zvezek 3, str. 3, v nadaljevanju: Uredba št. 1408/71) določa:

„Ob upoštevanju posebnih določb te uredbe imajo osebe s stalnim prebivališčem na ozemlju ene od držav članic, za katere se uporablja ta uredba, enake pravice in obveznosti po zakonodaji vsake države članice, kot državljani te države članice.“

14 Člen 4 Sklepa št. 3/80, naslovljen „Stvarna veljavnost“, v odstavkih 1 in 2 določa:

„1. Ta uredba se uporablja za vso zakonodajo v zvezi z naslednjimi področji socialne varnosti:

- (a) dajatve za bolezen in materinstvo;

- (b) invalidske dajatve, vključno s tistimi, ki so namenjene vzdrževanju ali izboljševanju možnosti pridobivanja zaslužka;
- (c) dajatve za starost;
- (d) dajatve za preživele osebe;
- (e) dajatve za nesreče pri delu in poklicne bolezni;
- (f) pomoči ob smrti;
- (g) dajatve za brezposelnost;
- (h) družinske dajatve.

2. Ta sklep se uporablja za vse splošne in posebne sisteme socialne varnosti, na podlagi plačevanja prispevkov ali brez njih [...]"

- 15 Člen 6(1), prvi pododstavek, Sklepa št. 3/80, naslovljen „Odpoved pogoju stalnega prebivališča [...]“, določa:

„Kadar ta uredba ne določa drugače, se denarne dajatve za invalidnost, starost ter za preživele osebe, pokojnine za nesreče pri delu ali poklicne bolezni, pridobljene po zakonodaji ene ali več držav članic, ne morejo zmanjšati, spremeniti, začasno ustaviti, odvzeti ali zapleniti zaradi tega, ker prejemnik stalno prebiva v Turčiji ali na ozemlju druge države članice, kot je tista, v kateri se nahaja nosilec, ki je odgovoren za plačilo.“

- 16 Naslov III Sklepa št. 3/80, „Posebne določbe za različne kategorije dajatev“, po zgledu Uredbe št. 1408/71 vsebuje usklajevalne določbe zlasti v zvezi z invalidskimi dajatvami, dajatvami za starost in za smrt (pokojnine).

Uredba št. 1408/71

- 17 Člen 3 Uredbe št. 1408/71, naslovljen „Enako obravnavanje“, v odstavku 1 določa:

„Ob upoštevanju posebnih določb te uredbe imajo osebe s stalnim prebivališčem na ozemlju ene od držav članic, za katere se uporablja ta uredba, enake pravice in obveznosti po zakonodaji vsake države članice, kot državljani te države članice.“

- 18 V členu 4(1) in (2) te uredbe je njena stvarna veljavnost določena tako:

„1. Ta uredba se uporablja za vso zakonodajo v zvezi z naslednjimi področji socialne varnosti:

- (a) dajatve za bolezen in materinstvo;
- (b) invalidske dajatve, vključno s tistimi, ki so namenjene vzdrževanju ali izboljševanju možnosti pridobivanja zaslužka;
- (c) dajatve za starost;
- (d) dajatve za preživele osebe;
- (e) dajatve za nesreče pri delu in poklicne bolezni;

- (f) pomoči ob smrti;
- (g) dajatve za brezposelnost;
- (h) družinske dajatve.

2. Ta uredba se uporablja za vse splošne in posebne sisteme socialne varnosti, na podlagi plačevanja prispevkov ali brez njih [...]"

- 19 Na podlagi člena 1, točka 2, Uredbe Sveta (EGS) št. 1247/92 z dne 30. aprila 1992, ki spreminja Uredbo št. 1408/71 (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 5, zvezek 2, str. 41), ki je začela veljati 1. junija 1992, je bil v členu 4 Uredbe št. 1408/71 dodan nov odstavek 2a, ki določa:

„Ta uredba velja za posebne dajatve, za katere se ne plačujejo prispevki, ki so določeni z zakonodajo ali sistemi, ki niso navedeni v odstavku 1 ali izključeni na podlagi odstavka 4, pri čemer so te dajatve namenjene:

- (a) bodisi zagotavljanju dodatnega, nadomestnega ali pomožnega zavarovanja proti tveganju, ki ga pokrivajo veje socialnega zavarovanja iz odstavkov 1(a) do (h), ali
- (b) samo za posebno varstvo za invalide.“

- 20 Po njeni spremembi z Uredbo Evropskega parlamenta in Sveta (ES) št. 647/2005 z dne 13. aprila 2005 (UL L 117, str. 1), ta člen 4(2a) zdaj določa:

„Ta člen se uporablja za posebne denarne dajatve, za katere se ne plačujejo prispevki, ki se dodelijo po pravnih predpisih, ki imajo zaradi svojega področja osebne veljavnosti, ciljev in/ali pogojev upravičenosti tako značilnosti zakonodaje socialne varnosti iz odstavka 1 kot tudi socialne pomoči.“

„Posebne denarne dajatve, za katere se ne plačujejo prispevki“, so dajatve:

- (a) ki so namenjene:
  - (i) zagotavljanju dodatnega, nadomestnega ali pomožnega zavarovanja proti tveganju, ki ga pokrivajo področja socialne varnosti iz odstavka 1 in ki osebam zagotavljajo minimalni dohodek za preživljanje ob upoštevanju gospodarskih in socialnih razmer v državi članici; ali
  - (ii) izključno posebni zaščiti za invalidne osebe, v tesni povezavi s socialnim okoljem te osebe v državi članici; in
- (b) kadar financiranje poteka izključno iz obveznih davkov, namenjenih kritju splošnih javnih izdatkov, in pogoji za njihovo dodelitev in izračun niso odvisni od kakršnih koli prispevkov upravičenca. Vendar pa se dajatve, ki se izplačajo dodatno k prispevnim dajatvam, ne obravnavajo kot dajatve, za katere se plačujejo prispevki; in
- (c) ki so naštet v Prilogi IIa.“

- 21 Člen 10(1), prvi pododstavek, Uredbe št. 1408/71 določa:

„Kadar ta uredba ne določa drugače, se denarne dajatve za invalidnost, starost ter za preživele osebe, pokojnine za nesreče pri delu ali poklicne bolezni ter pomoči ob smrti, pridobljene po zakonodaji ene ali več držav članic, ne morejo zmanjšati, spremeniti, začasno ustaviti, odvzeti ali zapleniti zaradi tega, ker prejemnik stalno prebiva na ozemlju druge države članice, kot je tista, v kateri se nahaja nosilec, ki je odgovoren za plačilo.“

22 Člen 10a(1) Uredbe št. 1408/71, ki je bil vstavljen z Uredbo št. 1247/92, določa:

„Ne glede na določbe člena 10 in Naslova III se osebam, za katere se uporablja uredba, dodelijo posebne denarne dajatve, za katere se ne plačujejo prispevki iz člena 4 (2a), izključno na ozemlju države članice, v kateri imajo stalno prebivališče, v skladu z zakonodajo te države, pod pogojem, da so te dajatve navedene v Prilogi IIa. Te dajatve dodeljuje nosilec v kraju stalnega prebivališča na svoje stroške.“

23 Ta člen 10a(1), kakor je bil spremenjen z Uredbo št. 647/2005, zdaj določa:

„Določbe člena 10 in naslova III se ne uporabljajo za posebne denarne dajatve, za katere se ne plačuje prispevkov iz člena 4(2a). Osebe, za katere se ta uredba uporablja, prejemajo te dajatve izključno na ozemlju države članice, v kateri stalno prebivajo, v skladu z zakonodajo te države, v kolikor so take dajatve navedene v Prilogi IIa. Take dajatve na lastne stroške izplača nosilec v kraju stalnega prebivališča.“

Nizozemsko pravo

24 Nizozemski zakon o splošnem zavarovanju za primer nezmožnosti za delo (Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering, v nadaljevanju: WAO), ki velja od leta 1966, ureja zavarovanje zaposlenih delavcev za primer nezmožnosti za delo.

25 Zakon o dodatnih dajatvah (Toeslagenwet) z dne 6. novembra 1986 (v nadaljevanju: TW), ki je začel veljati 1. januarja 1987, se nanaša na osebe, ki iz sheme socialnega zavarovanja, kot je ta, ki se izvaja po WAO (na isti podlagi kot zlasti zavarovanja za primer brezposelnosti, bolezni in nesreče pri delu), prejemajo nadomestilo za izgubo dohodka, ki je nižje od minimalne plače – dodatno dajatev, namenjeno dvigu njihovega nadomestnega dohodka največ na raven minimalne plače, kakršna je predpisana na Nizozemskem (v nadaljevanju: dodatna dajatev). V času nastanka dejstev v postopku v glavni stvari je bila ta dodatna dajatev omejena na 30 % minimalne plače, tako da so imeli upravičenci, ki so prejeli invalidnino, nižjo od 70 % minimalne plače, skupno manjši dohodek od minimalne plače. Uwv na zahtevo zainteresirane osebe ugotovi obstoj pravice do dodatka v skladu s TW.

26 Z zakonom o omejevanju izvoza dajatev (Wet beperking export uitkeringen) z dne 27. maja 1999 (v nadaljevanju: BEU) je bil v TW vstavljen nov člen 4a, ki v odstavku 1 določa, da oseba, ki izpolnjuje pogojev za dodelitev prejemkov po tem zakonu, do njih ni upravičena za obdobje, ko ne prebiva na Nizozemskem. Določeno je, da je izvoz zadevnih dajatev mogoč, le če dvostranski sporazum, sklenjen z državo stalnega prebivališča prosilca, zagotavlja pravilno izvajanje nizozemske zakonodaje.

27 Kot je razvidno iz obrazložitvenega memoranduma BEU, je bil namen te spremembe TW nadomestiti načelo individualizacije z načelom teritorialnosti zaradi izboljšanja pogojev za spremljanje dajatev, dodeljenih upravičencem, ki prebivajo v tujini. V tem smislu se je nizozemski zakonodajalec v podporo omenjene spremembe skliceval tudi na naravo dodatnih dajatev, namenjenih zagotavljanju življenjskega minimuma na Nizozemskem, in dejstvo, da se te financirajo iz državnega proračuna.

28 Zgoraj navedena sprememba TW je začela veljati 1. januarja 2000.

29 Vendar je bila vzpostavljena prehodna ureditev, v skladu s katero osebe, ki so na dan pred začetkom veljavnosti nove ureditve upravičene do dajatev po TW in ki na ta datum ne prebivajo na Nizozemskem:

„1. prejemajo [celoten] znesek, do katerega bi bile upravičene, če bi v prvem letu po začetku veljavnosti tega zakona [to je leta 2000] prebivale na Nizozemskem;

2. prejemajo dve tretjini zneska, do katerega bi bile upravičene, če bi na Nizozemskem prebivale v drugem letu po začetku veljavnosti tega zakona [to je leta 2001];
3. prejemajo ene tretjino zneska, do katerega bi bile upravičene, če bi na Nizozemskem prebivale v tretjem letu po začetku veljavnosti tega zakona [to je leta 2002].“
- 30 Za vsa naslednja leta se dajatve za osebe, ki ne prebivajo na Nizozemskem, popolnoma ukinejo.
- 31 Z Uredbo št. 647/2005 je bil TW, kakor je bil spremenjen z BEU, z učinkom od 1. januarja 2000, dodan na seznam v Prilogi Ila k Uredbi št. 1408/71, kakor je bila spremenjena z Uredbo št. 1247/92, na katerem so navedene posebne dajatve, za katere se ne plačujejo prispevki in za katere zahteva po možnosti izvoza iz člena 10 te uredbe v skladu z njenim členom 10a ne velja.
- 32 Pozneje je bila v TW v korist oseb, ki ne prebivajo na Nizozemskem, temveč v drugi državi članici Evropske unije, v državi znotraj Evropskega gospodarskega prostora ali v Švici, dodana nova prehodna določba z učinkom od 7. decembra 2006, v skladu s katero te osebe, če so na dan pred začetkom veljavnosti Uredbe št. 647/2005 upravičene do dajatev iz člena 10(1) Uredbe št. 1408/71,
- v letu 2007 prejemajo celoten znesek, do katerega bi bile upravičene, če bi prebivale na Nizozemskem;
  - v letu 2008 prejemajo dve tretjini zneska, do katerega bi bile upravičene, če bi prebivale na Nizozemskem;
  - v letu 2009 prejemajo eno tretjino zneska, do katerega bi bile upravičene, če bi prebivale na Nizozemskem.
- 33 Za navedene osebe se dajatev s 1. januarjem 2010 popolnoma ukine.

Spor o glavni stvari in vprašanji za predhodno odločanje

- 34 Nasprotne stranke v postopku v glavni stvari so nekdanji turški delavci, ki so bili vključeni na zakoniti trg dela na Nizozemskem v smislu člena 6 Sklepa št. 1/80.
- 35 Ti so zaradi invalidnosti pred letom 2000 zaprosili in pridobili pravico do dajatve na podlagi WAO, ki jo izplačuje nizozemska država.
- 36 Ker je bil znesek navedene dajatve nižji od minimalne plače, je bil nasprotnim strankam v postopku v glavni stvari na podlagi TW, kot je veljal pred letom 2000, dodeljen dodatek, ki naj bi jim zagotavljal raven dohodka, ki bi bila kar najbližje minimalni plači.
- 37 Vse nasprotne stranke v postopku v glavni stvari so se vrnile k svojim družinam v Turčijo, potem ko so pridobile nizozemsko državljanstvo, pri tem pa so obdržale turško državljanstvo. Še naprej so prejemale dajatve na podlagi WAO ter dodatke na podlagi člena 39(4) Dodatnega protokola.
- 38 Po spremembi TW z BEU, ki je začela veljati 1. januarja 2000, so pristojni nizozemski organi na podlagi prehodne ureditve, opisane v točki 34 te sodbe, odločili, da se dodatek, ki se jim je do tedaj izplačeval, postopoma ukine, in sicer po eno tretjino na leto od 1. januarja 2001 dalje, tako da jim je bilo s 1. julijem 2003 izplačilo dodatka nepreklicno ukinjeno.
- 39 Nasprotne stranke v postopku v glavni stvari so zoper te odločbe Uvw vložile tožbe.

- 40 Ker je Rechtbank Amsterdam razglasilo ničnost navedenih odločb s sodbama z dne 19. marca 2004 in 23. avgusta 2004, je Uvw vložil pritožbo pri Centrale Raad van Beroep. Predložitveno sodišče je v okviru postopka, o katerem je odločalo, Sodišču postavilo vprašanja za predhodno odločanje in prekinilo odločanje do odgovora Sodišča. Uvw je v tem obdobju sprejel nove odločbe glede vsake od nasprotnih strank v postopku v glavni stvari, na podlagi katerih jim je bilo odobreno izplačilo dodatkov po celotni stopnji od 1. julija 2003, in sicer do njihove postopne ukinitve, odvisno od primera, bodisi od maja 2006, junija 2006 ali januarja 2009. Nasprotne stranke v postopku v glavni stvari so zoper te nove odločbe Uvw pri predložitvenem sodišču vložile pritožbo, o kateri mora to sodišče vsebinsko odločiti.
- 41 Sodišče je 26. maja 2011 v sodbi Akdas in drugi (C-485/07, EU:C:2011:346) glede delavcev, ki so na podlagi TW prejeli enake dodatke kot nasprotne stranke v postopku v glavni stvari, vendar so drugače kot slednji imeli le turško državljanstvo, odločilo, da je treba člen 6(1), prvi pododstavek, Sklepa št. 3/80 razlagati tako, da v okoliščinah, kakršne so te v zadevi v glavni stvari, nasprotuje ureditvi države članice, ki kot člen 4a TW za nekdanje turške delavce migrante ukinja pravico do dajatve, kot je dodatek k invalidski pokojnini, dodeljen na podlagi nacionalne zakonodaje, če se ti vrnejo v Turčijo, potem ko so zaradi utrpljene invalidnosti v državi članici gostiteljici izgubili pravico do prebivanja v njej.
- 42 Stranke v postopku v glavni stvari so pri predložitvenem sodišču predložile stališča glede ugotovitev iz te sodbe, ki jih je treba uporabiti za rešitev njihovega spora.
- 43 Zlasti se je postavljalo vprašanje, ali se rešitev, sprejeta v sodbi Akdas in drugi (EU:C:2011:346), lahko uporabi v okviru tega spora, glede na to, da imajo nasprotne stranke v postopku v glavni stvari poleg turškega tudi nizozemsko državljanstvo.
- 44 V teh okoliščinah je Centrale Raad van Beroep prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanja:
- „1. Ali je treba člen 6(1) Sklepa št. 3/80 (1) glede na člen 59 Dodatnega protokola razlagati tako, da nasprotuje zakonski določbi države članice, kot je člen 4a [TW], ki ne zagotavlja več dodatka, dodeljenega na podlagi nacionalne zakonodaje, če prejemniki te dajatve ne živijo več na ozemlju te države, tudi če so ti prejemniki pridobili državljanstvo države članice gostiteljice, pri čemer so obdržali turško državljanstvo?
  2. Če bi Sodišče pri odgovoru na prvo vprašanje ugotovilo, da se lahko zadevne osebe sklicujejo na člen 6(1) Sklepa št. 3/80, vendar je to sklicovanje omejeno z učinkom člena 59 Dodatnega protokola: ali je treba člen 59 Dodatnega protokola razlagati tako, da nadaljnemu izplačevanju dodatka turškemu državljanom, kot so zadevne osebe, nasprotuje od takrat, ko državljani Unije na podlagi prava Unije ne morejo več zahtevati te dajatve, tudi če so državljani Unije zadevno dajatev na podlagi nacionalnega prava prejeli dalj časa?“

Vprašanja za predhodno odločanje

- 45 Predložitveno sodišče z vprašanjema, ki ju je treba obravnavati skupaj, v bistvu sprašuje, ali se nizozemski državljani, ki so pridobili nizozemsko državljanstvo, potem ko so bili vključeni na trg dela Nizozemske, pod pogoji iz Sklepa št. 1/80, na podlagi dejstva, da so obdržali turško državljanstvo, še vedno lahko sklicujejo na določbe Sklepa št. 3/80, in sicer za odpravo pogoja stalnega prebivališča na ozemlju te države članice, ki ga nacionalna zakonodaja določa za izplačilo posebne dajatve, za katere se ne plačujejo prispevki v smislu člena 4a Uredbe št. 1408/71, kakor je bila spremenjena z Uredbo št. 647/2005.

- 46 Najprej je treba spomniti, da sta se pogodbenici v členu 12 Pridružitvenega sporazuma sporazumeli, da bosta upoštevali člene od 39 do 41 Pogodbe ES, da bi postopoma medsebojno vzpostavili prosto gibanje delavcev. Poleg tega člen 36 Dodatnega protokola določa, da se postopoma uvede prosto gibanje delavcev med državami članicami in Turčijo v skladu z načeli iz člena 12 Sporazuma o pridružitvi.
- 47 V tem okviru se s sklepoma št. 1/80 in št. 3/80 izvajajo določbe Pridružitvenega sporazuma.
- 48 Sodišče je glede Sklepa št. 1/80 presodilo, da je v bistvu namenjen postopni vključitvi turških delavcev na ozemlje države članice gostiteljice (glej v tem smislu sodbo Abatay in drugi, C-317/01 in C-369/01, EU:C:2003:572, točka 90).
- 49 V skladu s tem je cilj člena 6(1) Sklepa št. 1/80 postopna utrditev položaja turških delavcev v državi članici gostiteljici (sodba Payir in drugi, C-294/06, EU:C:2008:36, točka 37).
- 50 Člen 3(1) Sklepa št. 3/80 pa v skladu s sodno prakso Sodišča pomeni izvedbo in konkretizacijo – na področju socialne varnosti – splošnega načela prepovedi diskriminacije na podlagi državljanstva, določenega v členu 9 Pridružitvenega sporazuma (sodba Akdas in drugi, EU:C:2011:346, točka 98).
- 51 Torej ni sporno, da so nasprotne stranke v postopku v glavni stvari pridobile pravice, ki jim jih kot turškim delavcem, ki so vključeni na nizozemski zakoniti trg dela, priznavajo določbe pridružitvenega sistema EGS-Turčija. Zaradi trajne nezmožnosti za delo so nasprotne stranke postale upravičene do izplačila dodatka pod pogoji iz nacionalne zakonodaje. Poleg tega so pridobile nizozemsko državljanstvo, pri tem pa so obdržale turško državljanstvo.
- 52 V teh okoliščinah se nasprotne stranke v postopku v glavni stvari ne morejo sklicevati na Sklep št. 3/80 da bi ugovarjale zahtevi stalnega prebivališča, s katero nacionalna zakonodaja pogojuje izplačilo zadevnega dodatka.
- 53 Prvič, okoliščina, da so nasprotne stranke v postopku v glavni stvari pridobile državljanstvo države članice gostiteljice kot turški delavci, namreč te postavlja v zelo poseben položaj, še posebej glede ciljev sistema pridružitve EGS -Turčija.
- 54 Po eni strani, kar zadeva cilj integracije, ki mu sledi ta sistem pridružitve, je treba poudariti, da pridobitev državljanstva države članice gostiteljice načeloma pomeni najvišjo stopnjo integracije turškega delavca v državi članici gostiteljici.
- 55 Po drugi strani pridobitev državljanstva te države članice za turškega državljanca nima le pravnih posledic sistema, ki ni povezan le z imetjem tega državljanstva, ampak tudi s tem povezanim državljanstvom Unije, zlasti na področju pravice do prebivanja in prostega gibanja.
- 56 Poleg tega je treba opozoriti, da turški državljani, v nasprotju z delavci iz držav članic, nimajo pravice do prostega gibanja v Skupnosti in imajo samo na ozemlju države članice gostiteljice nekatere pravice (glej sodbi Tetik, C-171/95, EU:C:1997:31, točka 29, in Derin, C-325/05, EU:C:2007:442, točka 66).
- 57 Zato ni upravičenega razloga, da država članica gostiteljica ne bi turškega državljanca, čigar pravni položaj se je nedvomno spremenil s pridobitvijo državljanstva te države članice, glede izplačila dajatve, kot se obravnava v postopku v glavni stvari, obravnavala izključno kot državljanca te države.
- 58 Drugič, taka ugotovitev je še toliko bolj nujna, ker bi izvzetje državljanov države članice – ki so to državljanstvo pridobili potem, ko so bili v tej državi sprejeti kot turški delavci, pri čemer so obdržali turško državljanstvo – iz pogoja stalnega prebivališča za izplačilo dodatka na podlagi Sklepa št. 3/80, povzročilo dvojno neupravičeno različno obravnavanje.

- 59 Osebe v položaju, v katerem so nasprotne stranke v postopku v glavni stvari, bi bile na ta način na eni strani obravnavane ugodneje kot turški delavci, ki nimajo državljanstva države članice gostiteljice in ki od trenutka, ko niso več vključeni na zakoniti trg dela te zadnjenavedene države, v njej nimajo več pravice do prebivanja. Po drugi strani pa bi bile te osebe hkrati v ugodnejšem položaju kot državljani države članice gostiteljice ali državljani druge države članice, ki nedvomno uživajo ugodnosti pravice prebivanja in prostega gibanja v Uniji, vendar za izplačilo dodatka zanje velja pogoj stalnega prebivališča na ozemlju Kraljevine Nizozemske.
- 60 Zato se državljani države članice, ki so, tako kot nasprotne stranke v postopku v glavni stvari, dobili državljanstvo te države, potem ko so bili kot turški delavci vključeni na zakoniti trg dela navedene države v smislu člena 6 Sklepa št. 1/80 in pri tem obdržali turško državljanstvo, ne morejo sklicevati na določbe Sklepa št. 3/80 pri zahtevi za odpravo zahteve po stalnem prebivališču, ki je z zakonodajo te iste države določena za izplačilo dajatve, kot je ta v postopku v glavni stvari.
- 61 V zvezi s tem je treba zadevo v glavni stvari razlikovati od zadeve, v kateri je bila izdana sodba Akdas in drugi (EU:C:2011:346).
- 62 Ta sodba se namreč nanaša na turške državljane, ki so bili vključeni na nizozemski zakoniti trg dela in so morali zaradi trajne nezmožnosti za delo prenesti svoje stalno prebivališče v Turčijo.
- 63 Sodišče je opozorilo, da turški državljan, ki je bil vključen na zakoniti trg dela v državi članici gostiteljici v smislu člena 6 Sklepa št. 1/80, na podlagi tega sklepa ne more uveljavljati pravice do nadaljnjega prebivanja na ozemlju te države, potem ko je zaradi nesreče pri delu postal trajno nezmožen za delo, vendar zanj v zvezi s tem ni mogoče šteti, da je ozemlje navedene države članice zapustil po lastni volji (glej v tem smislu sodbo Akdas in drugi, EU:C:2011:346, točki 93 in 94).
- 64 Ni namreč sporno, da pravica turškega državljana do prebivanja na ozemlju države članice, kot je implicitno vendar neizogibno zagotovljena s členom 6 Sklepa št. 1/80 in povezana z izvajanjem redne zaposlitve, preneha, ko zadevna oseba postane popolnoma in trajno nezmožna za delo (sodba Bozkurt, C-434/93, EU:C:1995:168, točka 40).
- 65 V okoliščinah te zadeve torej za nasprotne stranke v postopku v glavni stvari, s tem ko pridobijo državljanstvo države članice gostiteljice, glede pravice prebivanja ne veljajo več določbe člena 6 Sklepa št. 1/80. Zato pa ostanejo upravičene do dodatka, če izpolnjujejo pogoje iz nacionalnega prava, zlasti pogoj stalnega prebivališča.
- 66 Te ugotovitve ne omajajo načela iz sodbe Kahveci in Inan (C-7/10 in C-9/10, EU:C:2012:180), saj se posebne dejanske okoliščine zadev, v katerih je bila izrečena ta sodba, razlikujejo od okoliščin v zadevi v glavni stvari.
- 67 Cilj člena 7 Sklepa št. 1/80 v zvezi z združitvijo družine, ki se obravnava v navedeni sodbi, je po eni strani omogočiti prisotnost družinskih članov delavca migranta pri njem, da bi tako z združitvijo družine spodbujal zaposlitev in prebivanje turškega delavca, ki je že zakonito vključen v državo članico (Kahveci in Inan, EU:C:2012:180, točka 32). Po drugi strani pa je njegov cilj okrepiti trajno vključenost družine turškega delavca migranta v državo članico gostiteljico, tako da se zadevnemu družinskemu članu po treh letih zakonitega prebivanja omogoči, da sam vstopi na trg dela (Kahveci in Inan, EU:C:2012:180, točka 33).
- 68 Ob upoštevanju tega cilja je Sodišče v točki 35 sodbe Kahveci in Inan (EU:C:2012:180) odločilo, da turškega državljana ni mogoče prisiliti, da bi se moral zaradi pridobitve državljanstva države članice gostiteljice odpovedati uveljavljanju ugodnih razmer za združitev družine v državi članici gostiteljici, ki so določene s Sklepom št. 1/80.

- 69 Po eni strani torej v okoliščinah te zadeve nasprotne stranke v postopku v glavni stvari niso zavezane se odpovedati dodatku, če še naprej prebivajo na ozemlju Kraljevine Nizozemske, o čemer se prosto odločijo, zlasti ob upoštevanju dejstva, da imajo nizozemsko državljanstvo.
- 70 Po drugi strani v sodbi Kahveci in Inan (EU:C:2012:180) tožeče stranke v postopku v glavni stvari zahtevajo ugodnosti iz določb Sklepa št. 1/80 za svoje družinske člane, ki so turški državljani. V obravnavani zadevi pa nasprotne stranke v postopku v glavni stvari uveljavljajo določbe Sklepa št. 3/80 na osebno pobudo in v lastnem interesu.
- 71 To pomeni, da tudi če bi bilo načela iz sodbe Kahveci in Inan (EU:C:2012:180), ki so bila poudarjena v točki 68 te sodbe, mogoče prenesti v to zadevo in če bi se torej nasprotnim strankam v postopku v glavni stvari, ki so pridobile državljanstvo države članice gostiteljice in pri tem obdržale turško državljanstvo, lahko izplačal zadevni dodatek, pa bi se v njihovem primeru vseeno uporabila zahteva po stalnem prebivališču, s katero nacionalna zakonodaja pogojuje izplačilo takega dodatka.
- 72 To, da bi osebe – kot so nasprotne stranke v postopku v glavni stvari, ki kot nizozemski državljani obdržijo pravico do prebivanja na Nizozemskem in so tako v položaju, ki je primerljiv položaju državljanov Unije – imele pravico do te dajatve na podlagi navedenega člena 6(1), ne da bi izpolnjevale zahtevo po prebivališču v tej državi članici, bi pomenilo ugodnejše obravnavanje teh v primerjavi z obravnavanjem državljanov Unije, čemur pa člen 59 Dodatnega protokola nasprotuje.
- 73 Iz navedenega torej izhaja, da je treba določbe Sklepa št. 3/80, obravnavane tudi ob upoštevanju člena 59 Dodatnega protokola, razlagati tako, da se državljani države članice, ki so bili kot turški delavci vključeni na zakoniti trg dela navedene države, z obrazložitvijo, da so obdržali turško državljanstvo, ne morejo sklicevati na člen 6 Sklepa št. 3/80, da bi ugovarjali zahtevi stalnega prebivališča, s katero zakonodaja te države pogojuje izplačilo posebne dajatve, za katero se ne plačujejo prispevki v smislu člena 4a Uredbe št. 1408/71, kakor je bila spremenjena z Uredbo št. 647/2005.

Stroški

- 74 Ker je ta postopek za stranke v postopkih v glavni stvari ena od stopenj v postopkih pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (prvi senat) razsodilo:

Določbe Sklepa št. 3/80 Pridružitvenega sveta z dne 19. septembra 1980 o uporabi sistemov socialne varnosti držav članic Evropskih skupnosti za turške delavce in njihove družinske člane, obravnavane tudi ob upoštevanju člena 59 Dodatnega protokola, ki je bil podpisan 23. novembra 1970 v Bruslju in je bil v imenu Skupnosti sklenjen, odobren in potrjen z Uredbo Sveta (EGS) št. 2760/72 z dne 19. decembra 1972, je treba razlagati tako, da se državljani države članice, ki so bili kot turški delavci vključeni na zakoniti trg dela te države, z obrazložitvijo, da so obdržali turško državljanstvo, ne morejo sklicevati na člen 6 Sklepa št. 3/80, da bi ugovarjali zahtevi stalnega prebivališča, s katero zakonodaja navedene države pogojuje izplačilo posebne dajatve, za katero se ne plačujejo prispevki v smislu člena 4a Uredbe Sveta (EGS) št. 1408/71 z dne 14. junija 1971 o uporabi sistemov socialne varnosti za zaposlene osebe in njihove družinske člane, ki se gibljejo v Skupnosti, v različici po spremembi in posodobitvi z Uredbo Sveta (ES) št. 118/97 z dne 2. decembra 1996, kakor je bila spremenjena z Uredbo Evropskega parlamenta in Sveta (ES) št. 647/2005 z dne 13. aprila 2005.

Podpisi